

УДК 378.147

## МЕТОДИКА ПРЕДМЕТНО-МОВНОГО ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ (CLIL) У СУЧАСНІЙ МЕТОДИЧНІЙ І НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ ВІТЧИЗНЯНИХ І ЗАКОРДОННИХ АВТОРІВ

Шевченко І.В., Кордюк О.М.

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

Стаття присвячена проблемі методики предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL) у сучасній методичній і науковій літературі вітчизняних і закордонних авторів. Пояснюється поняття (CLIL), подається аналіз поглядів вчених щодо переваг застосування предметно-мовного інтегрованого навчання під час вивчення іноземної мови. Звертається увага на певні переваги і недоліки запропонованої методики. Головними перевагами методики (CLIL) вважаються підвищення мотивації вивчення іноземної мови, розвиток творчих розумових здібностей учнів або студентів, цілеспрямоване засвоєння ними лексичних одиниць. Важливість запропонованої методики полягає в тому, учні або студенти набувають знання з інших дисциплін, які вони будуть використовувати у своїй майбутній професійній діяльності.

**Ключові слова:** предметно-мовне інтегроване навчання, мотивація, розумові здібності, вітчизняні і закордонні автори, іншомовна компетенція.

**Постановка проблеми.** У сучасних умовах інтеграції, глобалізації та технологічного розвитку суспільства особливого значення набуває володіння іноземною мовою, оскільки є необхідність спілкування з представниками інших

культур. Досвід свідчить, що володіння іноземною мовою не завжди достатньо. Необхідно володіти інтегрованими комунікативними навичками спілкування, що забезпечують професійно-ділове спілкування між людьми різних країн.

У зв'язку з цим, особливої уваги у контексті функціонального оволодіння іноземною мовою та принципу інтегрованості набуває методика CLIL, що відома в усьому світі і активно використовується з метою ефективного вивчення іноземної мови.

Термін CLIL (Content and Language Integrated Learning) був використаний науковцем Девідом Маршем у 1994 році для позначення методики викладання і вивчення загальноосвітніх предметів іноземною мовою.

Д. Марш пояснює, що CLIL розглядає вивчення іноземної мови як засобу оволодіння іншими предметами, що забезпечує формування у тих, хто навчається, потреби у навчанні, дозволяє йому переосмислити і розвинути власні здібності у комунікації, в тому числі і рідною мовою.

У сучасній методичній літературі CLIL пояснюється як методика, що дозволяє формувати у тих, хто навчається, іншомовну лінгвістичну і комунікативну компетенції у тому ж навчальному контексті, у якому у них відбувається формування загальних знань та умінь. Використання методики CLIL передбачає вивчення немовних предметів (біологія, математики, географії та ін.) іноземними мовами [7].

**Аналіз сучасних досліджень і публікацій.** Проблеми предметно-мовного інтегрованого навчання у своїх роботах приділяли увагу такі науковці, як С. Бобиль, Ю. Руднік, Ю. Соболев та ін.

Серед зарубіжних дослідників предметно-мовного інтегрованого навчання слід виокремити таких науковців, як М. Аллен, А. Бонне, Д. Греддол, Л. Коллінз, Д. Марш, І. Тінг та ін.

**Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми.** В умовах поточного процесу глобалізації в освітніх системах різних країн світу використовується спільний досвід, виробляються навчальні стратегії та активізується робота по навчанню учнів середніх шкіл або студентів ВЗО відповідно до їхніх культурно-історичних традицій, звичаїв і мовного різноманіття. У зв'язку з цим підвищується освітня значимість іноземних мов, а предметно-мовне інтегроване навчання дозволяє ефективно вирішувати ці завдання.

**Мета статті.** Проаналізувати погляди сучасних вчених у методичній і науковій літературі щодо використання методики CLIL з метою вивчення іноземної мови, звернути уваги на переваги і недоліки даної методики.

**Виклад основного матеріалу.** На думку багатьох вчених, важливим базовим пунктом для сприйняття методики CLIL є визнання того факту, що кожен студент або учень є розумною і освіченою особистістю, який може продемонструвати свій інтелект іноді лише тільки рідною мовою. Дуже часто, потрапляючи у ситуації спілкування іноземною мовою, вони виявляються нездатними показати свої знання у галузях спеціальних знань – економіка, медицина, математика та ін. Без знань іноземної мови для цих спеціальностей вони не мають можливості спілкуватись у професійному контексті. Крім того, студенти або учні можуть бути обмежені у доступі до інформаційних ресурсів з потрібними їм спеціальностями і не мати можливості для ефективного професійного зростання. Профілізація викладання іноземної мови дозволить

відійти від звичних контекстів типу «My Family», «Seasons and Weather» та ін. і звернутися до комунікативних ситуацій, типових для майбутнього професійного і загальнолюдського спілкування студентів або учнів. Тому, функціональний підхід до викладання іноземної мови дозволяє досягти ще більшої ефективності за рахунок пропозиції широкого загальноосвітнього простору як навчального контексту.

Сьогодні використання методики CLIL найбільш поширене у країнах Західної Європи (Бельгія, Франція, Німеччина і т.д.). Також, вищезазначену методику використовують в Іспанії, Естонії, Польщі, Латвії, Італії, Фінляндії, Чехії та інших країнах світу. Особливості реалізації методики CLIL у різних країнах залежать від обраної моделі. Так, відомі три моделі CLIL: soft (language-led), hard (subject-led), partial immersion. Перша модель спрямована на лінгвістичні особливості спеціального контексту, друга означає, що 50% навчального плану предметів зі спеціальності вивчаються іноземною мовою, а третя посідає проміжне положення, і використовується, коли деякі модулі з програми зі спеціальності вивчаються іноземною мовою [2; 3].

За словами вченої Колумбійського центрального університету Розі Муноз-Луна заємов'язок змісту та вивчення мов став загальноприйнятою практикою європейської вищої освіти. CLIL є наслідком нещодавньої європейської політики, спрямованої на вивчення інших мов у природних умовах. У цьому загальноєвропейському контексті кожна країна ЄС зазнала різних історичних факторів, що спричинили формування сучасних навчальних ситуацій у мові.

На думку вченої, CLIL є природним і необхідним наслідком парадигматичної та педагогічної еволюції у навчанні іноземної мови. Мовні форми та структури поступилися місцем контексту, ставлячи комунікативні цілі в основу мовного викладання [9].

З педагогічної точки зору, зубріння та повторення поступово замінюється змістовними мовними взаємодіями, в яких студенти або учні мають знаходити і будувати свої власні повідомлення. У такому конструктивістському оточенні завдання викладачів неминуче розширюються. Тепер їхня відповідальність полягає у визначенні потреб студентів або учнів та стратегій навчання, щоб забезпечити їх контекстною та змістовною інформацією.

З боку студентів або учнів вони є автономними, а це означає, що вони використовують пізнавальні стратегії для того, щоб мати можливість модифікувати свої власні ритми навчання.

Отже, традиційні методи навчання мови порушені. Головне місце посідає цілісна і всеохоплююча методологія CLIL, що відповідає конструктивізму, і містить численні методи та міждисциплінарні концепції.

Перевагами даної методики є те, що:

- студенти або учні працюють на базі того, що вони вже знають, з метою засвоєння нових понять;
- має місце більш контекстне навчання, в якому мова та зміст теми повністю інтегровані [9].

Однак, вчений М. Хайер дотримується ідеї, що предметно-інтегроване навчання призводить до зниження предметної компетентності або недосконалого розуміння предмету студентами,

оскільки викладачі заздалегідь спрощують зміст навчальної програми [5].

Дослідниця О.Ходаковська висловлює іншу думку і вважає, що вивчення мови стає більш цілеспрямованим, оскільки мова використовується для вирішення конкретних комунікативних завдань. Крім того, студенти або учні мають можливість краще пізнати і зрозуміти культуру мови, що вивчається, що веде до формування соціокультурної компетенції учнів.

Студент або учень пропускає через себе досить великий обсяг мовного матеріалу, що представляє собою повноцінне занурення в природне мовне середовище. Робота з різними темами дозволяє вивчити специфічні терміни, певні мовні конструкції, що сприяє поповненню словникового запасу студента або учня предметною термінологією і готує його до подальшого навчання і застосування отриманих знань і умінь. Вивчення іноземної мови і немовного предмета одночасно є додатковим засобом для досягнення освітніх цілей і має позитивні сторони як для вивчення іноземної мови, так і немовного предмета [4].

Вчений Г. Фольмер стверджує, що лінгвістичні проблеми, з якими зустрічаються учасники предметно-мовного інтегрованого навчання, досить часто активізують творчу розумову діяльність студентів або учнів (за рахунок розробки деталей ситуації та виявлення суперечностей), таким чином може відбуватися глибша семантична обробка слів і більш глибоке розуміння концепцій навчального плану студентами [8].

За словами А. Бонне, студенти цілком можуть переключатися на нерідну мову, коли постає концептуальна проблема, але ця здатність не призводить до вирішення мовної проблеми. Те, що має бути перешкодою для студента, насправді стає сильним потенціалом для нього, зокрема, для вивчення предметних конкретних понять. Слід зазначити, що студенти або учні, які задіяні у предметно-мовному інтегрованому навчанні, можуть опинитися у невідповідному становищі на іспитах з різних предметів, за винятком інтегруючих, таких як іноземна мова і рідна мова й література [8].

Дослідниця О. Коченкова вважає, що у даному випадку методика CLIL спирається на вну-

трішню мотивацію, тобто, студенти або учні втягуються у цікаві і значущі види діяльності, використовуючи при цьому мову. Вивчення мови супроводжує все, що відбувається у навчальній аудиторії і задовольняє всі негайні потреби. Іншими словами, CLIL надає масу можливостей для мимовільного вивчення мови; вивчення, що відбувається тоді, коли увага студентів або учнів зосереджена на чомусь іншому, а не на тому, що вивчають. Таке мимовільне вивчення мови виявилось дуже ефективним, глибоким і тривалим. Воно ефективно доповнює навмисне вивчення мови, що, як правило, відбувається на більш традиційному занятті з іноземної мови. CLIL, насправді, не призначене для того, щоб витиснути традиційне вивчення мови, а використання його елементів є реальним і раціональним в умовах сучасної української освіти [1].

Тому вчена вважає, що методика CLIL є:

- освітнім підходом, що підтримує мовну різноманітність і є потужним інструментом, що може мати сильний вплив на вивчення мови у майбутньому;

- інноваційним підходом до навчання, динамічною і мотиваційною силою з цілісною структурою. Являє собою спробу подолати обмеження традиційних програм, тобто вивчення окремих предметів, і схилиться у бік навчальної інтеграції;

- реалізацією навчання в різних формах і в різних ситуаціях; може стосуватись цілого року викладання одного або кількох предметів, наприклад, таких як біологія, історія, математика, або вивчення модуля з конкретної теми, або як частина регулярного курсу;

- спрямуванням на вдосконалення іншомовної компетенції і розвитком знань і навичок окремих навчальних дисциплін [1].

**Висновки і пропозиції.** Отже, сучасна методика CLIL має очевидні переваги у процесі навчання іноземної мови. Вона мотивує навчання учнів або студентів, активує їх творчу розумову діяльність, спонукає до осмисленого запам'ятовування нових лексичних одиниць, вивчення граматичних правил, спрямовує на вдосконалення іншомовної компетенції та розвиток знань і навичок окремих навчальних дисциплін з метою практичного їх застосування у майбутній професійній діяльності.

## Список літератури:

1. Коченкова О. Возможности профилизации преподавания иностранных языков с помощью применения элементов методики CLIL (интегрирование преподавания иностранного языка и других учебных дисциплин) [Електронний ресурс] / О.М. Коченкова. – Режим доступа: [http://kochenkova.ru/publ/vozmozhnosti\\_profilizatsii\\_prepodavaniya\\_inostvozmozhnosti\\_profilizatsii\\_rannykh\\_jazykov\\_s\\_pomoshhju\\_primeneniya\\_ehlementov\\_metodiki\\_clil\\_integrirovanie\\_prepodavaniya\\_inostrann/1-1-0-1](http://kochenkova.ru/publ/vozmozhnosti_profilizatsii_prepodavaniya_inostvozmozhnosti_profilizatsii_rannykh_jazykov_s_pomoshhju_primeneniya_ehlementov_metodiki_clil_integrirovanie_prepodavaniya_inostrann/1-1-0-1). – Назва з екрану.
2. Крашенинникова А. К вопросу об использовании предметно-языкового интегрированного обучения CLIL [Електронний ресурс] / А.Е. Крашенинникова. – Режим доступа: [http://www.rusnauka.com/3\\_ANR\\_2013/Pedagogica/5\\_126661.doc](http://www.rusnauka.com/3_ANR_2013/Pedagogica/5_126661.doc).
3. Руднік Ю. Впровадження методики предметно-мовного інтегрованого навчання : за і проти (світовий досвід) [Електронний ресурс] / Ю.В. Руднік. – Режим доступа: [http://elibrary.kubg.edu.ua/2896/1/Y\\_Rudnik\\_VOU\\_13\\_IMMN\\_PI.pdf](http://elibrary.kubg.edu.ua/2896/1/Y_Rudnik_VOU_13_IMMN_PI.pdf). – Назва з екрану.
4. Ходаковська О. Особливості методики предметно-мовного інтегрованого навчання [Електронний ресурс] / О. Ходаковська. – Режим доступа: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/63.pdf>. – Назва з екрану.
5. Hajer M. Creating a language-promoting classroom: content-area teacher sat work. In Hall, Joan Kelly and Lorrie Stoops Verplaetse (eds.) / M. Hajer, L. Maaik. – Second and foreign language learning through classroom interaction. Mahwah N.J. and London: Lawrence Erlbaum Associates. – 2000. P. 265–285.
6. Lorenzo W.E. Immersioneducation a l'americaine: Adescriptive study of USimmersion programs / W.E. Lorenzo, Gladstein L.A. Foreign Language Annals, 17(1) – 1984. – P. 35–42.

7. Marsh D. Content and Language Integrated Learning: The European Dimension – Actions, Trends and Foresight Potential / D. Marsh // Retrieved December 18, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://europa.eu.int/comm/education/languages/index/html>. – Назва з екрану.
8. Vollmer G., Helmut Johannes, Lena Heine, Randi Troschke, Debbie Coetzee, Verena Kuttel. 2006. Subject-specific competence and language use of CLIL learners: The case of geography in grade 10 of secondary schools in Germany / G. Vollmer, Helmut Johannes, Lena Heine, Randi Troschke, Debbie Coetzee, Verena Kuttel // Paper presented at the ESSE8 Conference in London, 29 August 2006. – P. 22–25.
9. Munoz-Luna Rosa. From drills to CLIL: the paradigmatic and methodological evolution towards the integration of content and foreign language / Rosa Munoz-Luna // Revista PROFILE: Issues in Teachers' Professional Development. 16.1 (Apr. 2014): p167+. Copyright: COPYRIGHT 2014 Universidad Nacional de Colombia. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci\\_serial&pid=1657-0790&nrm=iso](http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso). – Назва з екрану.

**Шевченко І.В., Кордюк Е.Н.**

Николаевский национальный университет имени В.А. Сухомлинского

## **МЕТОДИКА ПРЕДМЕТНО-ИНТЕГРИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ (CLIL) В СОВРЕМЕННОЙ МЕТОДИЧЕСКОЙ И НАУЧНОЙ ЛИТЕРАТУРЕ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ И ЗАРУБЕЖНЫХ АВТОРОВ**

### **Аннотация**

Статья посвящена проблеме методики предметно-языкового интегрированного обучения (CLIL) в современной методической и научной литературе отечественных и зарубежных авторов. Объясняется понятие (CLIL), дается анализ взглядов ученых о преимуществах применения предметно-языкового интегрированного обучения при изучении иностранного языка. Обращается внимание на определенные преимущества и недостатки предложенной методики. Главными преимуществами методики (CLIL) считаются повышение мотивации изучения иностранного языка, развитие творческих умственных способностей учащихся или студентов, целенаправленное усвоение ими лексических единиц. Важность предложенной методики заключается в том, что ученики или студенты приобретают знания по другим дисциплинам, которые они будут использовать в своей будущей профессиональной деятельности.

**Ключевые слова:** предметно-языковое интегрированное обучение, мотивация, умственные способности, отечественные и зарубежные авторы, иноязычная компетенция.

**Shevchenko I.V., Kordyuk O.M.**

Mykolaiv Sukhomlynskyi National University

## **THE METHODOLOGY OF CONTENT AND LANGUAGE INTEGRATED LEARNING (CLIL) IN MODERN METHODOLOGICAL AND SCIENTIFIC LITERATURE OF NATIVE AND FOREIGN SCOLARS**

### **Summary**

The article is dedicated to the problem of content and language integrated learning (CLIL) in modern methodical and scientific literature of native and foreign scholars. The notion CLIL is explained, the analysis of scholars' views regarding advantaged of using content and language integrated learning when studying a foreign language is presented. Advantages and disadvantaged of the presented methodology are pointed out. The main advantages of CLIL methodology are encouraging to study a foreign language, the development of creative mental abilities of learners, purposeful mastering of lexical units by them. The importance of the presented methodology is in the fact that learners acquire knowledge in other subjects which that will use in their future professional activity.

**Keywords:** content and language integrated learning, motivation, mental abilities, native and foreign scholars, foreign language competence.